

Migratie geen prioriteit meer, klimaat nu wel. Wil de VVD niet gewoon een volgende kabinet-Rutte (maar dan zonder Rutte)?

Posted on 27 maart 2024 by Roelof Bouwman

Wat wil de VVD?

Een klein half jaar geleden, bij het begin van de campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen van 22 november, liet de partij daar geen twijfel over bestaan. Het was tijd, zo stond in de liberale verkiezingsfolders, 'om na de crisisjaren de bladzijde om te slaan': 'We moeten samen weer vooruitkijken en in de politiek weer scherpe keuzes durven maken'.

'Weer': want tijdens het vierde kabinet-Rutte was het daar onvoldoende van gekomen. Daarom had de VVD in juli 2023 de regeringssamenwerking met D66, CDA en ChristenUnie opgezegd. Niet om iets vaags als gebrek aan chemie of het ontbreken van de juiste klik, maar om iets heel concreets: omdat het met D66, CDA

en ChristenUnie niet lukte om greep te krijgen op de migratie-instroom. Het werd een centraal punt in de VVD-campagne. 'Kies Dilan', vermeldde de liberale krantenadvertenties. 'Zodat de migratie-instroom omlaag gaat'.

Dilan, dat was Dilan Yeşilgöz, de opvolger van Rutte als partijleider en lijsttrekker. Rutte's inmiddels demissionaire kabinet zat er natuurlijk nog, maar de premier hoorde nu bij het verleden. Hij was een bladzijde geworden die door de VVD was omgeslagen.

Politieke uitruil met D66

Bij de verkiezingen op 22 november 2023 bleek dat ook de kiezers het tijdperk-Rutte achter zich wilden laten. Het gezamenlijke zeteltal van de vier demissionaire regeringspartijen kelderde van 78 naar 41. Grootste verliezer: D66. De partij van klimaatminister Rob Jetten zag liefst 15 van de 24 zetels in rook opgaan. Het was een nog groter debacle dan dat van zijn verre voorgangers Jan Terlouw (min 11 zetels in 1982) en Els Borst (min 10 zetels in 1998).

Na de Tweede Kamerverkiezingen van 2017 waren de Democraten de belangrijkste regeringspartner van Rutte geworden. De VVD wist toen tijdens de formatie te bedingen dat de dividendbelasting voor buitenlandse aandeelhouders van Shell en Unilever zou worden afgeschaft; D66 – op de kiezersmarkt verwickeld in een felle concurrentiestrijd met GroenLinks – sleepte binnen dat Nederland 'klimaatkoploper' ging worden. Zodoende kregen we in 2019 een Klimaatwet, waarmee het klimaatbeleid voor meer dan dertig jaar werd vastgelegd.

Geen idee dus uit de koker van de VVD, dat klimaatkoploperschap, maar het resultaat van een politieke uitruil met D66. Het is belangrijk om dat even vast te houden.

Vorige week debatteerde de Tweede Kamer over de stand van zaken in de kabinetsformatie. Opnieuw kwam ook de vraag 'wat wil de VVD' aan de orde. Een programmakkoord op hoofdlijnen, zo zei Yeşilgöz, waarin 'de drie basisprincipes' van de VVD, te weten 'de rechtsstaat, degelijke overheidsfinanciën en de internationale positie van Nederland, op veiligheidsgebied en op economisch gebied' waren verankerd. 'Daarmee heeft de VVD-fractie gezegd: dan laten we alle andere onderwerpen in die zin open,' aldus Yeşilgöz.

Het was een tamelijk verbijsterende opsomming. Greep krijgen op de migratie-instroom, voor de VVD reden om Rutte-IV ten val te brengen en vervolgens een centraal thema in de VVD-verkiezingscampagne, hoort nu dus, als het aan Yeşilgöz ligt, in de rubriek 'overige' en de aanpak ervan in de categorie 'zien we later wel'.

Rutte als Winston Churchill

Gek genoeg geldt het tegenovergestelde voor het Nederlandse klimaatkoploperschap. Aan het groene kroonjuweel van de aan de kant geschoven en vervolgens door de kiezers vernederde coalitiepartner D66 wordt niet getornd, zei Yeşilgöz in het Kamerdebat: 'Wij staan daarvoor!'

Yeşilgöz sprak tijdens het formatiedebat ook over 'de leidende positie die we dankzij onze premier in Europa en de wereld hebben als het gaat om het terugbrengen van de veiligheid op ons continent en de inzet voor Oekraïne'. Mark Rutte, de man die in eigen land een kabinet liet struikelen over een onderwerp dat bij nader inzien niet zo belangrijk is, zou dus over de grenzen een reputatie genieten als een soort reïncarnatie van Winston Churchill. Bij Yeşilgöz kan dat allemaal. Waarin een klein land met een – mede dankzij Rutte – kapotbezuinigde krijgsmacht groot kan zijn.

Kabinetscrisis ging niet over immigratie

Nogmaals: wat wil de VVD? Greep krijgen op de migratie-instroom is, zo weten we nu, geen prioriteit, klimaatkoploperschap daarentegen wel. Dat komt neer op een vijfde kabinet-Rutte, maar dan zonder Rutte.

De val van Rutte-IV, zo is al vaak gesuggereerd, ging niet over de asielkwestie, maar was vooral bedoeld om een internationale carrièrestap van de premier te faciliteren. De VVD doet nauwelijks nog moeite om die indruk weg te nemen.

Roelof Bouwman is columnist en adjunct-hoofredacteur van Wynia's Week. Hij schrijft over politiek, geschiedenis en media.

Wynia's Week is jarig! Bent u al donateur? Doneren kan [op verschillende manieren](#). **Hartelijk dank!**